

Max Gross

Escriptor. Publica 'La vila perduda' (Periscopi/Gatopardo)

Què passaria si un petit poble jueu hagués aconseguit travessar tot el segle XX sense l'amenaça del nazisme? Com reaccionaria quan s'hagués de confrontar amb el present? Aquest és el punt de partida de la primera novel·la de Max Gross

“L'Holocaust és del tot irrellevant per als joves”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Quins són els avantatges i desavantatges de viure aïllat, al marge del món? Aquesta sembla que és una de les preguntes importants que es fa *La vila perduda*.

Vaig tenir la idea d'escriure aquest llibre fa deu anys, després de llegir *The war against the jews* [La guerra contra els jueus], de Lucy Dawidowicz. Hi parla de com va arribar a ser possible l'Holocaust. A Europa hi havia moltíssimes comunitats jueves: n'hi havia de molt conegudes, com ara les de Varsòvia, Cracòvia o Minsk, però també en llocs més aïllats. Em va semblar interessant fixar-me en un poble que havia travessat la història sense avenços científics ni tecnològics i al marge del genocidi. Tinc una relació ambivalent amb la modernitat i la tecnologia. Sens dubte comporten avantatges, però també riscos. Creiem que portant un telèfon mòbil a la butxaca estem connectats amb el món, però també ens fa estar més sols.

Quan el món descobreix Kreskol es converteix en un lloc que els turistes poden devastar ràpidament.

Un dels dilemes que tenen els habitants del poble és el d'acceptar o no aquesta onada de turistes que els arriba. Mentre treballava en el llibre vaig viatjar fins a Kazimierz, l'antic barri jueu de Cracòvia. És un lloc curiós, perquè encara hi trobes algun ancià jueu, però també restaurants, gent que toca l'acordió i altres atraccions pensades per als turistes.

Vostè va créixer a Nova York, on hi ha una comunitat jueva important de la qual forma part.

Hi ha moltes maneres de ser jueu. Per a mi és més important l'herència cultural i històrica que la pràctica religiosa.

A més, els seus pares són escriptors. ¿Això l'ha ajudat o ha sigut més aviat un problema?

Els em van ensenyar a tenir un gran respecte per la paraula i pels llibres. Recordo que els ensenyava relats dels quals estava molt orgullós i quan els llegien em deien: “Max, això és una porqueria”. Les opinions dels pares em van fer més exigent. Vaig anar millorant a base d'equivo-

JULIAN VOLOJ / PERISCOPI

car-me. També a mesura que els meus gustos literaris se sofisticaven. Una cosa que vaig aprendre més endavant va ser que per ser un bon escriptor has d'estar disposat a editar de forma inclement els teus textos. Sovint cal sacrificar-ne parts importants.

Quina relació ha tingut amb comunitats més ortodoxes?

En alguns barris de Brooklyn et trobes amb comunitats hassídiques aparentment molt homogènies. Al llarg dels anys he descobert que aquesta homogeneïtat no és tan mo-

“**LES COMÈDIES TENEN MOLTES ZONES D'OMBRA, PER AIXÒ M'INTERESSEN**”

nolítica com es veu des de fora. El que està permès i el que està prohibit és evident, però el que passa en realitat és una altra cosa. He conegut jueus hassídics homosexuals, d'altres que miren la tele i que es connecten a internet. Fins i tot me n'he trobat algun que ja no creu en Déu.

I no volen deixar el seu món?

No. Homes i dones es permeten petites rebel·lions. I a vegades de no tan petites: una vegada vaig escriure un reportatge sobre els llocs de Brooklyn on es jugava a pòquer clandestinament i vaig arribar a ju-

gar amb un jove hassídic que apostava diners com qualsevol altre!

Ho tenen totalment prohibit, oi?
Molts jueus troben la manera de continuar obeint la llei i, alhora, escapar-se'n de tant en tant.

A la novel·la, quan al psiquiàtric els metges parlen de l'Holocaust a en Yankel, el primer que fa és negar-ho. Hi haurà altres habitants de Kreskol que facin el mateix. ¿La vila perduda era també una manera d'abordar el negacionisme?

L'Holocaust continua sent central per als jueus a l'hora de relacionar-nos amb el món. L'impacte que aquest esdeveniment té en l'actualitat és desigual. Han passat gairebé vuit dècades del final de la Segona Guerra Mundial. L'Holocaust és del tot irrellevant per als joves, i això em preocupa.

¿El preocupa perquè ho connecta amb la revifalla de l'extrema dreta i el nazisme?

No és cap novetat, que es negui l'Holocaust. Ha passat des del moment que van aparèixer les primeres fotos. El que passa és que les mentides es fan cada vegada més sofisticades. En els últims anys han crescut teories de la conspiració sobre qualsevol tema, i l'Holocaust no se n'ha escapat. Facebook i altres xarxes socials han potenciat aquestes paranoies.

Una altra de les preguntes que es fa el llibre és sobre la identitat. ¿Val la pena conservar-la?

Els jueus vivim en una contradicció constant, en aquest sentit. Som un poble que sempre ha emigrat i s'ha assimilat amb els llocs on anava. Alhora, ens hem mantingut fidels a l'art, la història i les arrels. M'agrada pensar en la cultura jueva com una cultura portàtil.

Llegint *La vila perduda* a vegades he rigut, i a vegades se m'ha congelat el somriure. ¿És una comèdia o un drama?

Les comèdies tenen moltes zones d'ombra, per això m'interessen. Quan analitzes un acudit a fons pot tenir elements controvertits. En aquest sentit em va impressionar un article de Pauline Kael sobre la pel·lícula *Bonnie & Clyde*. Recordava que la va veure en un cinema i que la gent reia tota l'estona fins que hi ha un moment que un dels protagonistes es dispara al cap. En aquell moment la percepció del que s'havia vist fins llavors canviava.

Ens passa una mica això quan pensem en en Yankel. Al principi sembla una víctima del sistema, però més endavant es converteix en botxí, sobretot en relació a la dona de qui està enamorat. ¿Volia fer una mirada crítica al patriarcat jueu?
Hem de tenir en compte que en Yankel és un jove de 20 anys. Té una relació conflictiva amb el sexe, hi estic d'acord. I llavors descobreix l'amor. Tot això passa en un entorn on hi ha prostitució... Per a ell, la dona de qui s'enamora és sempre un far, encara que a vegades l'hi faci passar malament. Crec que hem de considerar que la seva immaduresa té a veure amb l'edat que té, no amb cap altra visió general i filosòfica.◆◆